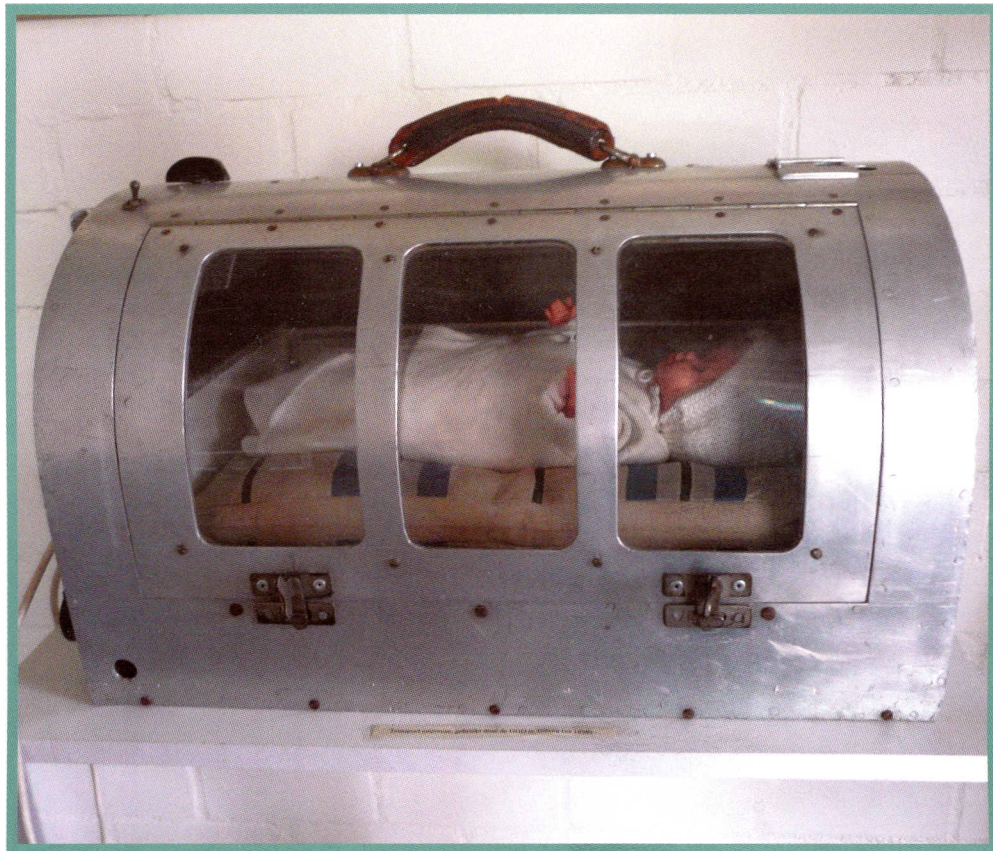

GESCHIEDENIS

der

GENEESKUNDE

- **Museum De Dorpsdokter**
- **De farmacie in de Lage Landen**
- **Ruimtelijke organisatie van een Gasthuis**
- **Pieter Craninx, hoogleraar te Leuven**

JAARGANG 14
2010

NR

4

AUGUSTUS
2010

VERSCHIJNT
TWEEMAANDELIJKS

LOSSE NUMMERS

14,-

AFGIFTEKANTOOR
2100 DEURNE I

Garant

Pieter Craninx (1805-1890), befaamd hoogleraar te Leuven

Op basis van de (her)ontdekking van een gedenkplaat te Leuven, wordt de figuur van Petrus Craninx besproken. Hij was als eerste geneesheer verbonden aan de heropgerichte katholieke Universiteit te Leuven in 1835. Hij maakte zich verdienstelijk door de introductie van de stethoscoop in de kliniek, evenals van een meer moderne zienswijze in diagnose en behandeling. Er wordt nader ingegaan op zijn medische activiteit, zijn familiebanden, zijn woonst, en de voormalige abdij Valduc, alwaar hij overleed.

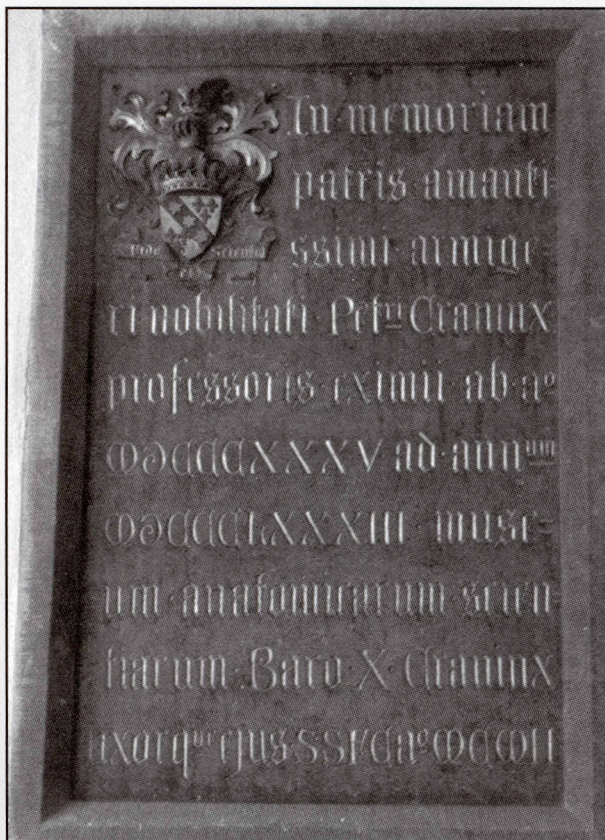
J.M. Debois
O. Steeno
F. Lacquet

Korte tijd geleden werd onze aandacht gevestigd op een gedenkplaat van beperkte afmetingen in de kleine inkomhal van het Instituut voor Pathologie/Vesalius-Instituut te Leuven (fig. 1).

Het betreft een gedenkplaat (fig. 2) ter ere van **Prof. Pieter Craninx**, hoogleraar geneeskunde te Leuven, van 1829 tot 1835 aan de Rijksuniversiteit, en van 1835 tot 1883 aan de katholieke Universiteit.¹

Figuur 1. Huidig zicht op het Instituut voor Pathologie-Vesalius Instituut in de Minderbroedersstraat en op het voormalig anatomisch theater (links) waar destijds tot ca. 1975 de medische faculteitsbibliotheek gehuisvest was.

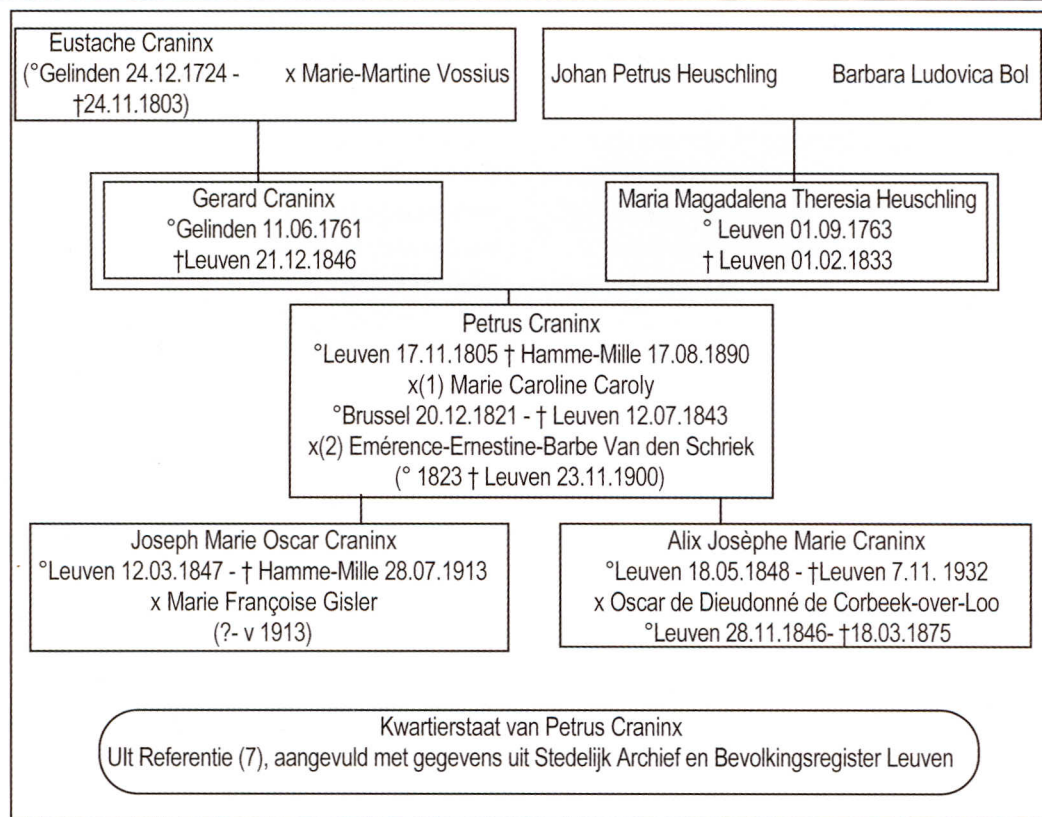

De tekst luidt als volgt, en wordt eveneens in vertaling weergegeven:

*In memoriam patris amantissimi
Armigeri nobilitate
Petri Craninx
professoris eximii ab a(nno)
MDCCCXXXV ad ann(um)
MDCCCLXXXIII museum
anatomicum un scientiarum
Baro X Craninx
uxorque ejus SSFC
an° MCMIII*

Ter nagedachtenis van onze welbeminde vader, de weledele wapendragende heer Petrus Craninx uitmuntend professor vanaf het jaar 1835 tot het jaar 1883. Het museum voor anatomie en wetenschappen Baro X Craninx en zijn echtgenote SSFC² in het jaar 1902

Figuur 2. De gedenkplaat aan de ingang van het Instituut Pathologie/ Vesalius-Instituut te Leuven.

Figuur 3. Kwartierstaat van prof. P. Craninx.

De familie van Craninx (fig. 3).

Pierre-Jean-Etienne Craninx werd geboren te Leuven op 17 november 1805, uit een voorname familie.³

Zijn vader Gerard Craninx was vermoedelijk geneesheer of apotheker (*artseneymen*) en werd geboren te Gelinden (Limburg) op 11 juni 1761; hij overleed te Leuven op 21 december 1846.

Aan moederskant stamde Craninx af van de familie Heuschling.⁴ Grootvader Etienne-Xavier Heuschling (1762-1847), was orientalist en werd in 1790 benoemd tot hoogleraar Hebreeuws aan het *Collegium Trilingue* en in 1817 tot professor filosofie aan de Leuvense Rijksuniversiteit.

Pierre Craninx huwde in 1842 met **Caroline Caroly**, dochter van Jacques Caroly, geneesheer, en Marie Josèphe de Strooper. Zij overleed op 12 juli 1843, zonder hem kinderen te hebben geschonken. Pierre huwde een tweede maal, op 8 mei 1845, met **Emérence-Ernestine-Barbe Van den Schrie(c)k**, dochter van advocaat Van den Schrie(c)k, eigenaar van het 'kasteel' Valduc te Hamme-Mille, en van Jeanne Josepha Theresa Van der Buecken.⁵ Zij overleed op 23 november 1900. Aanvankelijk woonde dit echtpaar bij de ouders in de Tiense straat nr. 51,⁶ maar vanaf 1846 in de Koning Leopold-I-straat nr. 1.⁷ Later zouden ze verhuizen naar het kasteel van Hamme-Mille. Samen kregen ze twee kinderen.⁸

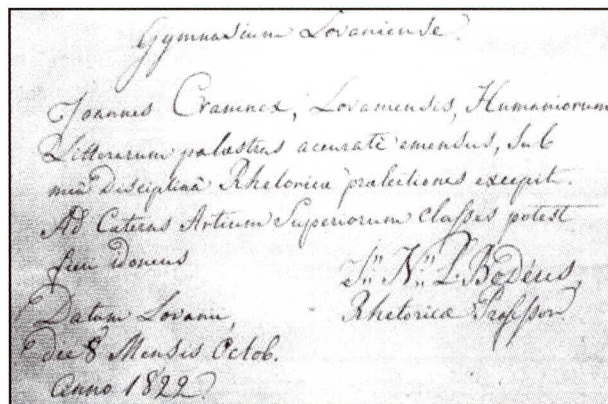
Levensschets van Pieter Craninx

Volgens de lijkrede uitgesproken door Prof. Ernest Masoin deed Pieter Craninx zijn humaniora-studies aan het Klein-Seminarie te Mechelen.⁹ Er bestaat een rhetorica-attest afgeleverd door het Gymnasium van Leuven (fig. 4).

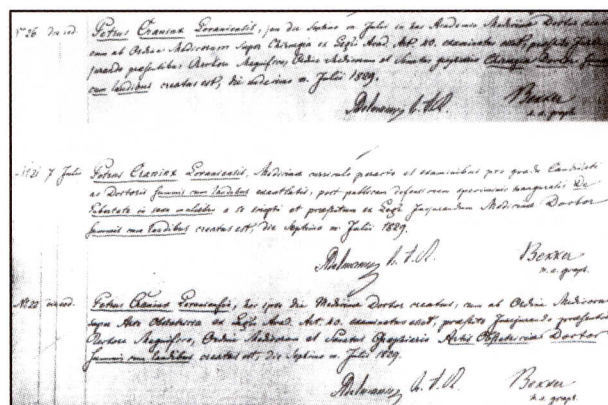
Reeds als student was Craninx lid van de *Société des Sciences Naturelles de Liège* (1827) en van de *Société Médicale de Louvain*.¹⁰ Hij behaalde zijn doktersdiploma in 1829 aan de Unversiteit van Leuven, getuige zijn attesten voor bekwaamheid (doctoraat) in de geneeskunde, verloskunde en chirurgie (fig. 5).

Zijn thesis voor het behalen van de graad van Dokter in de Genees-, Heel- en Verloskunde (1829) had als titel *Specimen inaugurale physiologico-medicum de pubertate in sexu mulieri*, in het Latijn geschreven, zoals alle thesissen van die tijd. (fig. 6)

Craninx begint zijn praktijk als militair geneesheer in het toenmalige Belgisch leger, dus onmiddellijk na de onafhankelijkheid van België. Zijn eerste patiënten zijn gekwetsten bij de anti-Hollandse opstand. Zeer vlug werd Petrus Craninx benoemd in de dienst van prof. Charles Fr. Jacmart (1773-1849). Naast dit assistentschap krijgt hij ook de klinische lessen in de verlos-

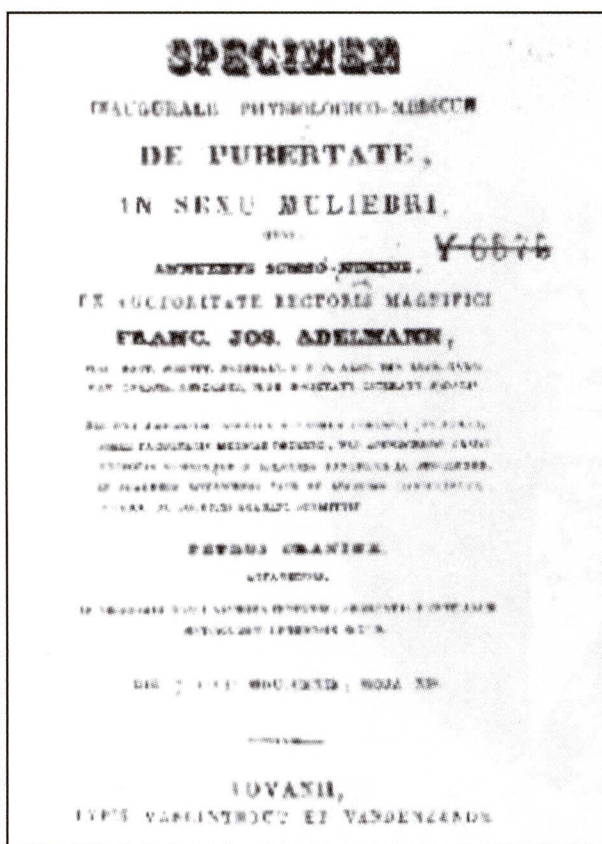

Figuur 4. Kopij van het 'rhetorica'-diploma van Pierre Craninx, aan het Gymnasium te Leuven-Archives de l'Université de l'Etat à Louvain (1817-1835) - nr. 114: Certificats d'humanité délivrés par les directeurs d'établissements d'instruction (Rijksarchief Leuven, met toelating).

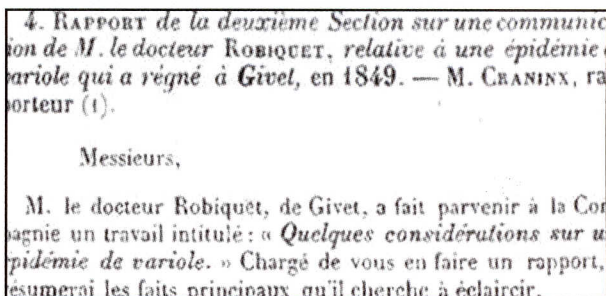
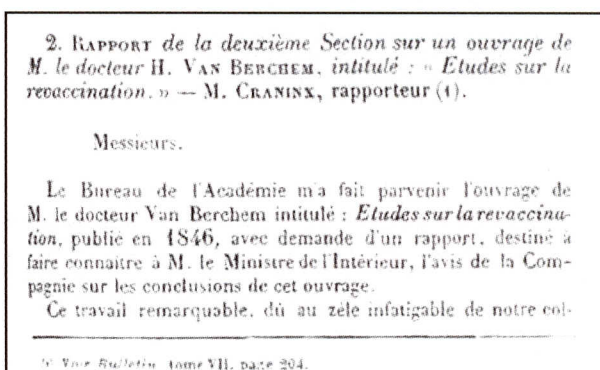
Figuur 5. Getuigschriften die de bekwaamheid van Dr. Craninx bevestigen in de geneeskunde (boven), in de verloskunde (midden) en in de chirurgie (onder). (Uit het Archief van de Rijks-universiteit Leuven inv.nr. 57: Registres des promotions aux doctorats 1817-1818 à 1834-1835) (Met toelating van het Archief).

kunde van collega Van Solingen toegewezen. Verder geeft hij de cursus in *Observatie van de Geneeskunde*,¹¹ waarvoor hij trouwens een gouden medaille ontvangt.¹² De universiteit moest evenwel haar deuren sluiten bij de September-revolutie van september 1830. Bij de afschaffing van de Rijksuniversiteit zou Pieter Craninx de wens hebben geuit om naar de Gentse Universiteit over te stappen. Vermoedelijk kon rector Pierre-François-Xavier de Ram hem overtuigen te blijven om later de nieuwe faculteit in Leuven op te starten, waarbij de keuze van de ganse staf aan hem werd overgelaten.¹³ Craninx trekt ondertussen naar Parijs, toendertijd het Mekka van de medische opleiding, alwaar hij verschil-

Figuur 6. Titelblad en enkele bladzijden uit de thesis van P. Craninx (Bibliothèque des Sciences de la Vie, Université de Liège).

lende stages doet. Evenwel is hij al weer terug op het ogenblik van de inval van het Hollandse leger. Op 8 januari 1831 wordt Pieter Craninx te Leuven benoemd als lid van de Commissie der Godshuizen en krijgt alsook het burgerlijk hospitaal als werkterrein. Het ging vooral om toezicht over de zieken in de godshuizen, in de kraaminrichting en in de krankzinnigengestichten der Alexianen en Zwartzusters.¹⁴ Wanneer in 1835 de Katholieke Universiteit van Leuven weer opengesteld wordt, wordt Craninx meteen gevraagd om Klinische Geneeskunde¹⁵ en Hygiëne aan de Universiteit te doceren. Hij is op dat ogenblik 30 jaar oud. Hij laat zich hiervoor bijstaan door zijn vriend en leerling Frederic Hairion (1809-1887), die de lessen van Hygiëne geeft. Beiden maken deel uit van de groep der negen eerste professoren van de medische faculteit der 'nieuwe universiteit'.¹⁶ In zijn klinische praktijk introduceert Craninx de auscultatie zoals hij deze geleerd had van de leerlingen van Laennec (1781-1826)¹⁷ in het Hôpital Necker te Parijs, alwaar hij ook de invloed had ondergaan van Pierre Broussais (1772-1838).¹⁸ Hij neemt hun beider methoden van onderzoek en therapeutische doctrines

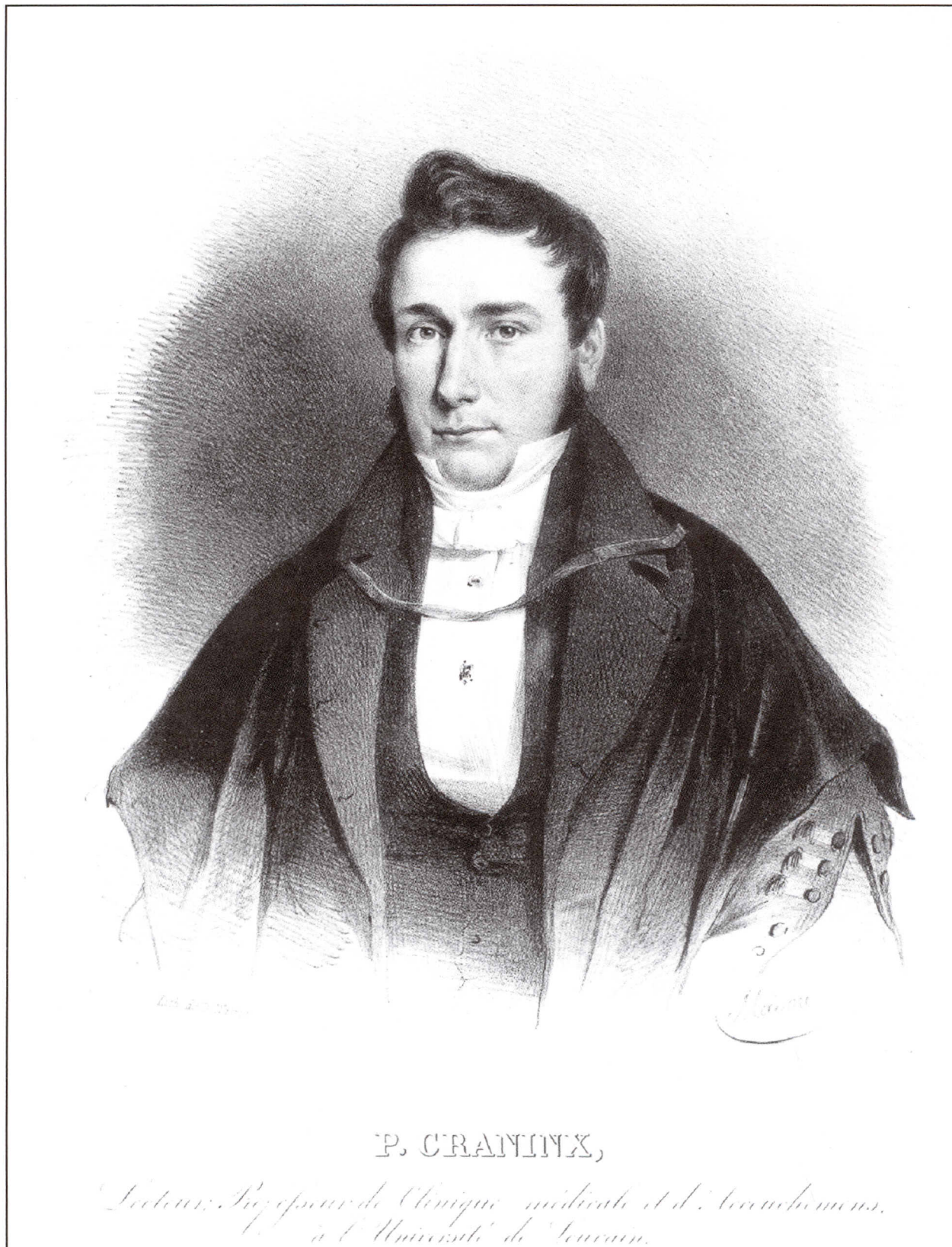
Figuur 7 a en b. Enkele tussenkomsten van P. Craninx in het *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique* (Universiteitsbibliotheek te Leuven).

over. Aldus wordt Craninx later de 'Belgische Broussais' genoemd. Het klinisch doorzicht van Pieter Craninx maakte hem zeer befaamd en bezorgde hem een grote populariteit. Hij kon een feilloos klinisch onderzoek uitvoeren. Zijn diagnoses bevestigde hij door anatomische en fysiologische studies. Indien de patiënt kwam te overlijden, liet hij de diagnose controleren door een autopsie.

Activiteiten en onderscheidingen van Pieter Craninx

Veel wetenschappelijke publicaties heeft Craninx niet achtergelaten.¹⁹ Ze bleven beperkt tot mededelingen en verslagen aan de Koninklijke Academie voor Geneeskunde tussen 1844 en 1861 (fig. 7a en b). Wel heeft hij een cursus uitgegeven *Manuel de clinique interne renfermant les principales méthodes pour parvenir à la connaissance des maladies*,²⁰ wat andermaal wijst op zijn klinisch diagnostische ingesteldheid.

Verder was hij medewerker (redacteur) bij de geneeskundige tijdschriften *L'Abeille* en *Le Journal de Médecine*.²¹ Tenslotte kreeg hij tijdens zijn loopbaan verschillende opdrachten en was hij lid van verschillende officiële en wetenschappelijke genootschappen.

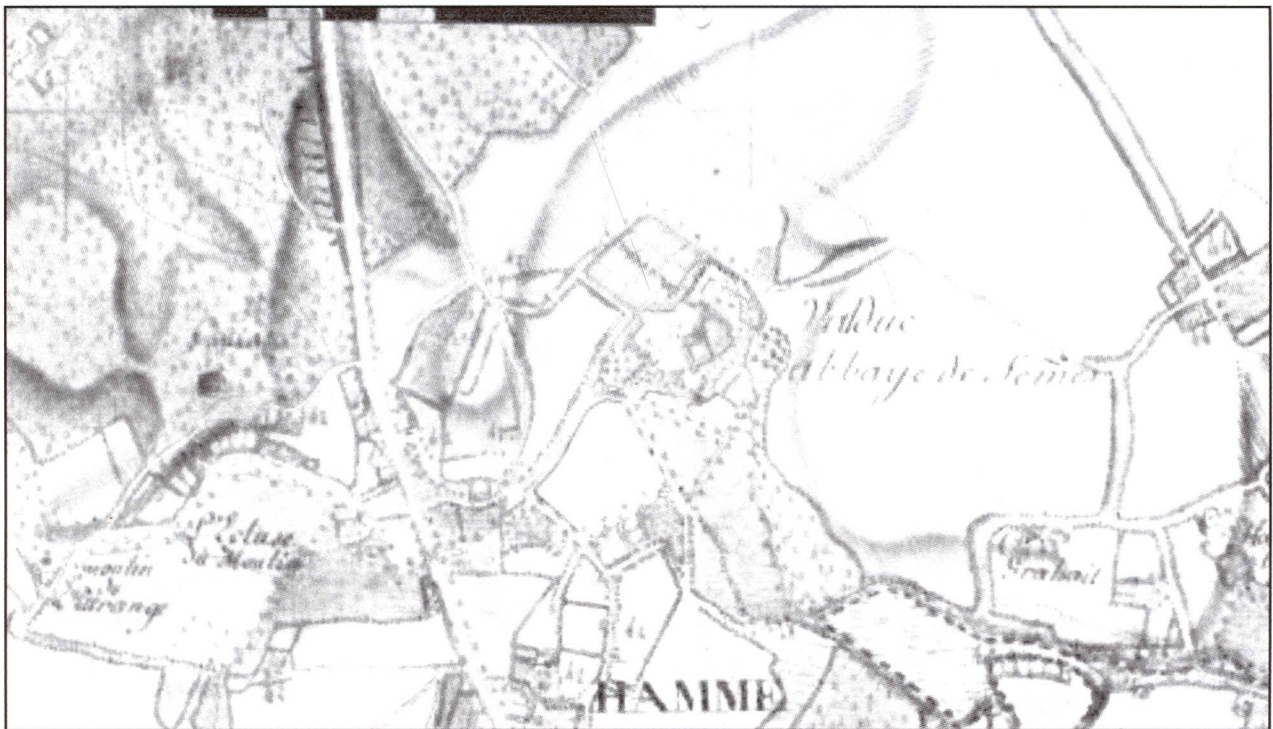
Figuur 8. Lithografie van Prof. P. Craninx, door Jean Batiste Madou (afdeling prentenkabinet plaatsnr. SII-82775 (Koninklijke Bibliotheek te Brussel).

Figuur 9. Foto van Prof. P. Craninx (http://www.md.ucl.ac.be/histoire/Fac_Med_1884.jpg&imgrefurl).

Zo was hij vanaf haar stichting lid (1841) en voorzitter (1884) van de *Académie Royale de Médecine de Belgique*,²² lid van de geneeskundige commissie van Brabant, voorzitter van de geneeskundige commissie van Leuven, lid van de inspectie-commissie voor psychiatrie-huizen (*asiles d'aliénés*), schepen van de Stad Leuven, en lid van de algemene raad der gasthuizen van Leuven. Tenslotte was hij ook corresponderend lid van verschillende buitenlandse genootschappen, zoals dat van Berlijn (1840), Erlangen (1843) en Rio de Janeiro (1844).²³ Gedurende zijn ganse loopbaan vielen Craninx eerbewijzen en onderscheidingen te beurt. Zo werd hij Commandeur de l'Ordre de Léopold, Commandeur de l'Ordre de St. Grégoire-le-Grand, Chevalier de la Légion d'honneur, Croix Civique de 1ère classe, enz. (fig. 8).

In 1855 werd hij door Napoleon III benoemd tot Ridder van de 'Ordre de la Légion d'honneur'. Zijn pauselijke onderscheiding (1879) – Orde van St. Gregorius de Grote – heeft hij vermoedelijk verkregen na de behandeling/genezing van de toenmalige nuntius apostolicus in België, Gioacchino Pecci (1810-1903), beter bekend als de latere paus Leo XIII. Hij was nuntius in België van 1843 tot 1846, jaar waarop hij op aandringen van Leopold I werd verwijderd omwille van zijn te felle inzet in de toenmalige schoolstrijd.

Figuur 10. De abdij van Valduc ('*abbaye des femmes*'), zoals gesitueerd op de kaart van Ferraris Nr.1977. Uit: Michel Huygen & Caroline Van Geel: Eindrapport van het Project-Boserfgoed in het Meerdaalwoud, 2008 (<http://doks.phl.be/doks/do/files>).

La Donairière CRANINX ; Monsieur et Madame OSCAR CRANINX ; la Baronne DE DIEUDONNÉ DE CORBEEK-OVER-LOO ; Mademoiselle MADELINE DE DIEUDONNÉ DE CORBEEK-OVER-LOO ; le Baron DE DIEUDONNÉ DE CORBEEK-OVER-LOO ont l'honneur de vous faire part de la pecte irréparable qu'ils viennent d'éprouver en la personne de

MESSIRE

PIERRE JEAN ÉTIENNE CRANINX,

Professeur émérite de l'Université catholique de Louvain,
Membre et ancien Président de l'Académie royale de médecine de Belgique,
Membre de la Commission médicale de Brabant, Président de la Commission médicale de Louvain,
Membre de la Commission d'inspection des Asiles d'Aliénés,
Ancien Médecin et ancien Membre du Conseil général des Hôpitals et Secours de la ville de Louvain,
Commandeur de l'Ordre de Léopold, Commandeur de l'Ordre de St-Grégoire-le-Grand,
Chevalier de la Légion d'honneur, décoré de la Croix civique de 1ère classe,

leur époux, père, beau-père et aïeul, né à Louvain le 17 novembre 1805, décédé pieusement au château de Valduc le 17 août 1890, muni de tous les Sacraments de Notre Mère la Sainte-Eglise.

Le Service funèbre suivi de l'inhumation dans le caveau de la famille, sera célébré le vendredi 22 août, à 11 heures, en l'église paroissiale de Hamme-Mille. On se réunira au château de Valduc, à 10 1/2 heures.

Un Service solennel aura lieu à Louvain en l'église paroissiale de Saint-Joseph, le samedi 23 août, à 11 heures.

Les Messes de trentaines seront dites en l'église de Hamme-Mille, le lundi 25 août et jours suivants, à 8 heures.

Les services suivants seront encore célébrés pour le repos de son âme :

En l'église de St-Joseph :

Vendredi 22 août, à 8 heures, de la part de la Confrérie de S. Scapulaire.

Samedi 23, à 9 heures, de la part de la Confrérie de S. François de Sales.

Mardi 5 septembre, à 8 heures, de la part de la Confrérie des Anzes.

Mercredi 6, à 8 heures, de la part de la Confrérie de S. Curé de Marie.

Jeudi 7, à 8 heures, de la part de l'Association de la prière.

Dimanche 9, à 10 heures, de la part de la Section paroissiale.

En l'église paroissiale de St-Pierre :

Vendredi 5 septembre, à 9 heures, de la part de la Confrérie de S. Charles Borromée.

Mardi 12, à 9 heures, de la part de la Confrérie de Sacré-Cœur de Jésus.

En l'église de St-Michel :

Samedi 6 septembre, à 8 heures, de la part de la Confrérie de S. Domit.

Samedi 13, à 8 heures, de la part de la Confrérie de S. Raoul.

PRIEZ DIEU POUR LUI

Château de Valduc, Hamme-Mille, le 19 août 1890.

Des voitures stationneront Place du Peuple, le vendredi 22 août, à partir de 9 heures du matin.

Imprim. Ch. Peeters, rue de Namur, 22, Louvain.

Figuur 11. Overlijdensbericht van Prof. P.Craninx (VVF-Leuven: verzameling doodsberichten).

Craninx wordt door zijn commentatoren beschreven als een onvermoeibare werker, die lange dagen werkte aan zijn verslagen en voorbereidingen van zijn colleges, evenals aan het medisch opvolgen van zijn patiënten. Hij genoot alom respect bij collega's en studenten. Zijn lessen werden dan ook alom gewaardeerd. Ook bij de armen van Leuven, voor wie hij gratis raadplegingen hield, genoot hij respect, en was hij als een God, geprezen om zijn vriendelijkheid, goedheid, bezorgdheid en geduld.

Zijn opmerkelijk sterke lichaamsbouw en zijn wilskrachtige blik wezen er op dat al zijn aandacht gericht was op de omschrijving en aflijning van het ziektebeeld. Grootmoedig gaf hij zijn falen toe wanneer de autopsie andere diagnoses en aanwijzingen naar voren brachten.

Hij werd emeritus in 1883 na meer dan 50 jaar praktijk en 45 jaar onderwijs (fig. 9), en werd opgevolgd door Gustave Verriest.

Pieter Craninx is in 1890 overleden in het kasteel van Valduc te Hamme-Mille (fig. 10). Dit kasteel was vroeger een abdij, daterend uit de Middeleeuwen, en heeft een bewogen geschiedenis gekend.²⁴ Na de Franse Revolutie werd de abdij in 1797 in beslag genomen en openbaar verkocht aan een Brusselaar, Barthelemy

Wery. De kerk en het klooster werden gesloopt, maar het 'paleis' van de abt bleef overeind. Vervolgens wisselde het domein driemaal van eigenaar, eerst aan notaris Neefs, die de schatbewaarder was geweest van de abdij, vervolgens aan prof. Desgranges en tenslotte aan Vanden Schrieck, advocaat.

Twee generaties lang bleef het in de familie van den Schriek, tot een dochter, Emerence Ernestine, zoals eerder vermeld, in het huwelijk trad met professor Craninx. In 1867 gaf Pieter Craninx opdracht aan een Leuvense architect, Gerard van der Linden (1830-1911), laureaat van de Prijs van Rome en leraar in de beeldhouwkunst aan de Leuvense akademie, om een nieuw kasteel te bouwen. Het gebouw werd later geërfd door zoon Oscar, inmiddels tot baron verheven. Deze overleed kinderloos in 1913, zodat het domein (en de titel) overgingen naar zijn zuster Alix (1848-1932), echtgenote van ridder Oscar de Dieudonné (1846-1875). Alix verkocht in 1919 het domein aan de heer Albert-Edouard Janssen (Antwerpen, 1 april 1883-Hamme, 29 maart 1969). Valduc behoort nu aan diens dochter Elisabeth Janssen, sedert 1980 hertrouwd met Stanislas Grocholski (1912-2000).

Craninx' overlijden op 17 augustus 1890 werd alom betreurd (fig. 11). Hij werd begraven op het kerkhof omheen de parochiale kerk St.Jozef van Hamme-Mille. Een grafzerk kon door ons niet worden teruggevonden.

Iconografie van Craninx

Behoudens de afgebeelde twee ets-tekeningen bestaat van Pieter Craninx een borstbeeld, dat vroeger in de medische bibliotheek van de Universiteit²⁵ zou gestaan hebben. Vanaf 1950 bevond de medische bibliotheek in het tot Aedes Medicorum omgevormde Anatomisch Amfiteater (fig. 12). Op dit ogenblik bevindt het zich in de grote leeszaal van de Centrale Bibliotheek (vijfde beeld van links wanneer men in de leeszaal naar de ramen kijkt) (fig. 13). Op het voetstuk staat vermeld 'A Pierre Craninx, ses élèves reconnais-sants'. In de levensbeschrijving van Craninx uit 1891 door H. Ponthière²⁶ wordt inderdaad een marmeren buste vermeld, die in 1872 door Craninx' leerlingen aan de leermeester aangeboden werd. Dit schijnt wel het ontwerp te zijn van de marmeren buste uitgevoerd door Herman De Fierlandt²⁷ en geschonken aan de Universiteit door zoon Craninx en echtgenote de Dieudonné. Volgens dezelfde bron moet er een geschilderd portret bestaan hebben, uitgevoerd door Leon Herbo,²⁸ met afbeelding van wapenschild en leuze 'Fide et Scientia'. Dit schilderij werd geschonken aan de Universiteit door Craninx' weduwe, doch werd helaas niet teruggevonden.

Figuur 12. Het borstbeeld van P. Craninx – vermoedelijk pleisteren ontwerp voor een marmeren beeld door H. de Fierlandt (Grote leeszaal van de Centrale Bibliotheek van de Universiteit Leuven, Ladeuzeplein).

Besluit

Een eerder ongekende persoon wordt ons geopenbaard aan de hand van een gedenkplaat in de hal van het Instituut voor Pathologie te Leuven. Het blijkt een belangrijke personaliteit geweest te zijn, die pionierswerk verrichtte in de inwendige geneeskunde aan de jonge faculteit voor geneeskunde van de katholieke Universiteit te Leuven. Wij konden deze figuur verder situeren in zijn familiaal verband en zijn activiteit in de faculteit, evenals zijn kasteel plaatsen in context van de Brabantse geschiedenis.

Publicaties van Pieter Craninx

- *Specimen inaugurale physiologico-medicum de pubertate in sexu mulieri*. Thesis Universiteit Leuven, 1829.
- *Manuel de clinique interne renfermant les principales méthodes pour parvenir à la connaissance des maladies* (vermeld door Masoin, evenwel zonder bronvermelding) (Enig spuurwerk heeft ons tot op heden niet toegelaten een exemplaar terug te vinden.).

- Proposition de rendre obligatoire en Belgique la vaccination et la ré vaccination. *Journal de Médecine, de Chirurgie et de Pharmacologie*, 1832-1833.
- Rapport sur les mémoires envoyés au concours en réponse à la question relative à l'histoire de la chlorose et de l'anémie. *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique*. Vol.IV. 1844-1845, 20 pp.
- Recherches sur les moyens préventifs de la fièvre typhoïde et du typhus (rapport analytique) *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique*. Vol.IX. 1848-1849, 7 pp.
- Recherches sur les moyens préventifs de la fièvre typhoïde et du typhus. *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique*. Vol.IX. 1849-1850.
- Rapport sur un mémoire de Mr. le Docteur H. Van Berchem, ayant pour titre: 'Quelques réflexions sur la variole et la varioldide (sic)'. *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique*. Vol.X. 1849-1850. 20 pp.
- Rapport sur un ouvrage de M. le Docteur Van Berchem intitulé: 'Etudes sur la ré vaccination'. *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique*. Vol.X. 1849-1850, 1 p.
- Rapport sur un mémoire relatif à l'emploi des émissions sanguines dans le traitement de l'apoplexie cérébrale *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique*. Vol.XIV, 1854-1855, 9 pp.
- Rapport sur la communication de M. le Docteur Boens, intitulée: 'Aperçu sur les épidémies de grippe de 1848-1850'. *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique*. Vol. XVI. 1856-1857, 2 pp.
- Rapport sur le mémoire de M. Hamon, intitulé: 'Nature essentielle de l'albuminurie'. *Bulletin de l'Académie Royale de Médecine de Belgique*, 1861-1862, 11 pp.
- *Dissertatio medica de balneis marinis, quam cum subjectis thesisibus, annuente summo numine, ex auctoritate rectoris magnifici Petri Franc. Xav. de Ram, et consensu S. Facultatis medicae, praeside Petro Joan. Steph. Craninx*. Leuven: Vanlinthout en Vandenzande (datum onbekend).

Referenties

1. – Aubert R., D'Haenens A. et al. (eds.). *De Universiteit te Leuven 1425-1975*. Leuven: Uitg. Universitaire Pers 1976.
2. – Lavalleye J. *Histoire de l'Abbaye de Valduc*. Bruxelles: Libr. Albert Dewit, 1926.
3. – LeBoucq G. Craninx (Pierre), médecin, professeur à l'Université de Louvain (1805-1890). *Biographie Nationale* Vol. XXX (Suppl.2): kolommen.294-295, 1958-1959.
4. – Masoin E. Notice sur Messire Pierre-Jean-Etienne Craninx, professeur émérite à la faculté de médecine. *Revue médicale (Louvain)* 1890, 9: 556-587 et *Annuaire UCL* 1891, 55: XXX – LII.
5. – NN. Histoire de la Faculté de Médecine, Louvain-la-Neuve. <http://www.md.ucl.ac.be/histoire/liste.htm>

6. – Van den Hove d'Ertsenryck, Henri. *Généalogie Craninx. L'Intermédiaire des généalogistes* 1983, 225-3 & 166-174.
7. – Vander Schueren B. *De Fakulteit van Geneeskunde aan de Staatsuniversiteit te Leuven (1817-1835)*. Onuitgegeven Licenciaats-verhandeling voor de Licentie in de Wijsbegeerte en Letteren, afdeling Geschiedenis van de Moderne Tijden. 1983, pp.172-176;
8. – Van Even E. La dernière abbesse de Valduc. *Mess.Scient.Hist. Gand* 1880 pp.323-354.

Noten

- 1 – Voor een geschiedenis van de Leuvense Universiteit, zie Aubert, D'Haenens et al. (1).
- 2 – De vraag wat de betekenis van 'X' zou kunnen zijn, werd vooralsnog niet achterhaald. In het *Dizionario di Abbreviature latine ed italiane*, p. 504 wordt 'S.S.F.' voluit geschreven als *Sibi suisque fecit (fecerunt)*. Met de C erbij zou het dan kunnen zijn: *sibi suisque fecerunt confici*: 'ze hebben deze gedenkplaat] voor zichzelf en de hunnen (= nu nakomelingen) laten maken'. (Met dank aan Jan Meuterms).
- 3 – Voor een genealogisch overzicht, zie van den Hove d'Ertsenryck (6).
- 4 – Een ander lid van de familie Heuschling is Jean Pierre Heuschling (1714-1797), die professor was in de rechten aan de 'oude Alma Mater' (7).
- 5 – Zie het desbetreffend parochieregister in het Stadsarchief te Leuven.
- 6 – Dit huis bestaat nog, vermoedelijk sterk verbouwd met een handelszaak op het gelijkvloers.
- 7 – Dit huis is verdwenen, samen met enkele buurthuizen opgegaan in een flatgebouw. Zie het Bevolkingsregister van Leuven.
- 8 – Met name Joseph Marie Oscar Ghislain Etienne Craninx (°Leuven 27 maart 1847-† Valduc 28 juli 1913) en Alix Josephine Marie Ghislaine Felicie Craninx (°Leuven 18 mei 1848-† Leuven 7 november 1932). Zoon Oscar werd professor in de 'natuurwetenschappen' aan de Universiteit en huwde met Marie Françoise Gisler. Hij overleed kinderloos, wat het einde van deze tak der familie Craninx betekende. Hij maakte bij erfenis het kasteel over aan zijn zuster Alix, die huwde met ridder Oscar de Dieudonné, dokter in de natuurwetenschappen (°26 november 1846, † 18 maart 1873), zoon van ridder Louis-Alexander de Dieudonné, baron van Corbeek over Loo en Catharina Joosten. Hun nakomelingen zullen verweven worden met de families Poswick, de Brey, de Liedekerke-Beaufort en anderen. Bespreking hiervan wordt kort gehouden omdat het buiten het opzet valt van dit werk.(6).
- 9 – Zie de lijkrede, uitgesproken door Prof.Ernest Masoin na het overlijden van Pieter Craninx (4).
- 10 – Zie LeBoucq (3).
- 11 – Hiermee wordt de semiologie bedoeld.
- 12 – Zie Vanderschueren (7).
- 13 – Volgens B.Vanderschueren (7). Volgens andere bronnen zou Craninx evenwel nooit getwijfeld hebben (4).
- 14 – Deze instituten werden trouwens later ingeschakeld in het geneeskundig onderwijs na een overeenkomst op 4 mei 1836 tussen de Commissie der Godshuizen en de Universiteit (7).
- 15 – M.a.w. Interne Geneeskunde.
- 16 – De faculteit Geneeskunde behield van de Rijksuniversiteit enkel de professoren Craninx, Hubert en Michaux. In 1837 waren er dus 9 professoren (5):
- Baud J.M., externe pathologie, °Rumillies en Savoie 1776, †1852,
 - Craninx P., interne kliniek,

- Hairion F., oftalmologie, °Beaumont 1809, † 1887,
 - Hubert L., verloskunde, °Rognée 1810, †1876,
 - Michaux M., externe kliniek, °Avennes 1808, †1890,
 - Van Biervliet L., fysiologie, °Izegem 1802, † 1868,
 - Van Esschen P., interne pathologie, °Brussel 1805, †1838,
 - Vrancken J.B.,farmacologie, °Leuven 1805, † 1854,
 - Windischmann Ch., anatomie.°Aschaffenburg 1807, †1839..
- 17 – René Théophile Hyacinthe Laënnec (Quimper, 17 februari 1781 – Kerlouarnec (Finistère), 13 augustus 1826) was een Franse arts en uitvinder van de stethoscoop..
- 18 – Francois-Joseph Broussais (1772-1838).
- 19 – Zijn lijst van publicaties wordt achteraan weergegeven.
- 20 – Zie LeBoucq (3).
- 21 – Zie Vanderschueren (7).
- 22 – Zie LeBoucq (3).
- 23 – Zie LeBoucq (3).
- 24 – Zie Lavalleye (2) en Van Even (8).
- 25 – Dit theater werd gebouwd in 1877 naar een neogotisch ontwerp van J. Helleputte. Het moest het enigzins vervallen Amphiteatrum anatomicum, een achthoekig gebouw in rococostijl uit 1744, ontworpen door J.A.Hustin voor prof. Hendrik Jozef Rega, vervangen.. Het nieuwe anatomisch amfitheater bestond uit drie onderscheiden delen, namelijk een auditorium, een dissectiezaal en een tussenliggend inkomportaal.
- Twee gedenkplaten herinneren respectievelijk aan de oprichting in 1876 en aan de herinrichting tot 'aedes medicorum' in 1950. Vanaf dat jaar werd het gebouw gebruikt als 'foyer' voor de assistenten in opleiding, en het teatrum als behuizing van de fakulteitsbibliotheek. Het pleisteren stuk met de beeltenis van Craninx werd door Mevr. Anne Verbrugge van het Kunstpatrimonium weggehaald uit de bibliotheek van de faculteit geneeskunde in De Goede Herder aan de Minderbroedersstraat, toen deze naar Gasthuisberg verhuisde (ca. 1975).
- 26 – Zie de 'Annales' p. XLVII.
- 27 – Herman De Fierlandt (1835-1872) – Beeldhouwer. Leerling van Geerts. Verbleef lange tijd te Rome. Werk o.m. in het Museum te Lyon.
- 28 – Leon Herbo, schilder (1850-1907).

De auteurs danken de review editor prof. em. Dr. R. Van Hee voor het nalezen, suggesties en ombouw van de tekst van het artikel.

Jean-Marie Debois

geneesheer-specialist in de radiotherapie en oncologie, op rust
jeanmarie.debois@jedi.be

Prof. em. dr. Omer Steeno

professor emeritus van de Katholieke Universiteit te Leuven
 Haasrode
omer.steenno@skynet.be

F. Lacquet

geneesheer-specialist in de klinische biologie, A.Z. St.Blasius Dendermonde
oosterlyncklacquet@skynet.be